

ББК 81.2Нем

УДК 81'373.712.2

АСОЦІАТИВНО-ТЕРМІНАЛЬНА МОТИВАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ З КОМПОНЕНТОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗВУЧАННЯ

У статті розглянуто асоціації як підґрунтя створення слухового образу, на основі асоціативно-термінальної мотивації проаналізовано метафору та синестезію, виділено основні сфери метафоричного перенесення асоціативно-термінальної мотивації фразеологізмів з компонентом на позначення звучання.

Ключові слова: асоціація, фразеологічна одиниця, метафора, синестезія, мотивація.

Проблема асоціацій розглядалася у психології та психолінгвістиці однією з найперших, адже асоціації є найбільш важливим показником організації ментального лексикону людини. Асоціацію розглядають як динамічний тимчасовий нервовий зв'язок із двома і більше психічними явищами (відчуттями, уявленнями, думками, образами), а також їхніми позначеннями у мові, який утворюється за певних умов на підставі умовного рефлексу суб'єктивного реагування на відповідні стимули. Так, Ш. Баллі вважав, що думка людини постійно асоціює та протиставляє елементи мовного матеріалу, якими б різними між собою вони не були [Баллі 1955: 30], Ю. Апресян виділяв семантичну, смислову та емоційну асоціації, які є важливими при визначенні способів формування семантичної структури слова [Апресян 1974: 67], С. Єрмоленко поділяє асоціації на такі, що реалізуються усталеними семантико-синтаксичними зв'язками та ті, які викликають ефект несподіваності лексико-синтаксичної сполучуваності [Єрмоленко 1999]. В. Русанівський розглядає позитивні та негативні асоціації [Русанівський 1998], В. Телія акцентує увагу на універсальному характері асоціацій, які завжди, на її думку, супроводжують процеси мислення, а щодо вербального мислення вони мають мовно-розумову природу [Телія 1996: 95]. Віддаючи належне дослідницькій праці багатьох лінгвістів у сфері асоціацій ми вважаємо, що асоціації є особливо значимими при формуванні фразеологічних одиниць з компонентом на позначення звучання, оскільки асоціативний характер людського мислення лежить в основі багатьох видів вторинної номінації, а звучання як і будь-яке явище дійсності в процесі пізнавальної діяльності носіїв мови відтворюється в їхній свідомості та отримує мовну репрезентацію. Тому актуальність пропонованого дослідження зумовлена потребою вивчення асоціативно-образного механізму утворення фразеологічних одиниць, які номінують звукові явища.

Мета нашої статті – проаналізувати асоціативно-образну мотивацію фразеологічних одиниць німецької мови з компонентом на позначення звучання. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: розглянути асоціації як підґрунтя створення слухового образу, на основі асоціативно-термінальної мотивації охарактеризувати метафоризацію та синестезію, виділити основні сфери метафоричного перенесення асоціативно-термінальної мотивації фразеологізмів з компонентом на позначення звучання. Асоціативність пов'язана з образністю, а головним джерелом образу прийнято вважати зорове сприйняття. Оскільки образ об'єднує дані, які надходять різними каналами зв'язку носія мови зі світом Г. Бургер пропонує дещо розширити поняття образності. На його думку образною є і та фразеологічна одиниця, яка піддається також тактильному, офлакторному та аудитивному сприйняттю [Burger 1998: 93].

Тому у нашому дослідженні фразеологічних одиниць з компонентом на позначення звучання ми цілком погоджуємося з розширеним поняттям образності запропонованим Г. Бургером, оскільки акустичні сигнали навколишнього світу можуть бути представлені слуховими образами. Слухові образи передають звуки, які створює предмет/істота/природні явища, уподібнюючи їх яким-небудь іншим звукам. Ці звуки зберігаються в пам'яті завдяки тому, що вони були попередньо пережиті, внаслідок чого розкривається сутність предмета, напр.: *brüllen wie ein Stier* (lauthals schreien) чи *zusammenklappen wie ein Taschenmesser* (das Bewusstsein verlieren), *aus einem Fürz einen Donnerschlag machen* (etw. aufbrauschen und als sehr schlimm oder gefährlich hinstellen).

На асоціативно-образній основі створюється метафора, яка усвідомлюється носіями мови як семантичне двопланове утворення. Метафора формується, на думку Н. Арутюнової, за принципом *als ob* – «нібито», вона відкидає належність об'єкта до того класу, до якого він входить, і стверджує його залучення до тієї сфери, до якої він не може бути віднесений раціонально [Арутюнова 1990: 5-33]. Метафорично можуть переноситися всі ланки двох сфер, що аналогізуються. Саме на такому принципі і ґрунтується асоціативно-термінальна мотивація, яка є найбільш поширеною у фразеологічній системі.

Створюючи теорію метафори, Дж. Лакофф і М. Джонсон вважали, що метафора пронизує наше повсякденне життя, і не тільки мову, а й думку, і дію. Тобто, наша мисленнева система, в межах якої ми думаємо та діємо – є метафоричною за своєю природою. Згідно з цими теоріями, люди шукають метафори для того, щоб точніше реалізувати у своїй свідомості абстрактне поняття, яке вже існує / не існує. Метафоризація здійснюється з відчуття подібності типового образу реалії, яка формується з асоціативно-образним уявленням іншої реалії, яка в чомусь уподібнюється першій. Тому для мислення та мови немає нічого більш фундаментального, як наше відчуття подібності, що, на нашу думку, є основним для метафоризації та основою

її антропометричності. Саме таке припущення про подібність називають модусом метафори, якому надають ще статус кантівського принципу фіктивності, зміст якого виражається в формі «немов би». Модус фіктивності приводить в динамічний стан знання про світ, образно-асоціативне уявлення, яке викликається цим знанням, і вже готове значення, яке взаємодіє в процесі метафоризації. Цей принцип дає можливість уподібнення логічно незіставлюваних та онтологічно різних сутностей. Наприклад, *mit Kanonen nach Spatzen schießen* – стріляти по горобцях з гармати, означає прикладати занадто великі зусилля для вирішення незначних, неважливих проблем. Тобто витрата великих зусиль на непотрібне та малозначуще уподібнюється стрільбі з гармати, яка використовувалася переважно для ведення масштабних військових дій, а не для полювання на птахів; (*einer Sache, für etw.*) *die Totenglocke läuten* – констатувати кінець якої-небудь справи чи загибель чогось. Тут образно-асоціативне уявлення похоронного дзвону уподібнюється завершенню чи загибелі чогось, тобто вимальовується аналогія між смертю та остаточним безповоротним завершенням чи наприклад, у такому фразеологічному звороті як *in die Trompete stoßen* – трубити на весь світ, в усі дзвони дзвонити, що означає вихвалитися, метафоризація починається із відчуття подібності однієї реалії, в даному випадку, «вихвалитися» з образно-асоціативним уявленням «трубити в трубу», інакше кажучи, процес вихвалювання аналогізується з процесом трубіння, які належать до різних сфер діяльності людини. Порушення таких логічних меж дає здатність людини допускати подібність гетерогенних сутностей як гіпотези про деякі немов би реальні якості їх подібності, що дають основу для вибудовування аналогії. З такого уподібнення та припущення і починається той рух нашої думки, яка шукає аналогію, а потім вже синтезує нове поняття, яке отримує на основі метафори форму мовного значення. Тому модус фіктивності, як основний нерв метафори як процесу і його результату, забезпечує перехід з реального на гіпотетичне, тобто те, яке сприймається як припущення і є необхідною умовою усіх метафоричних процесів.

Отже, метафоризація як найбільш продуктивний спосіб збагачення мови розглядається нами на основі асоціативно-термінальної мотивації (за О.О. Селівановою), головну роль в дослідженні якої відіграє аналогія, в основі якої лежить перенесення знань із однієї смислової області в іншу. І з цієї точки зору метафора виступає мовним відображенням найважливіших процесів [Селіванова 2004].

Для дослідження фразеологічних одиниць з компонентом на позначення звучання є важливим, на нашу думку, і психологічне підґрунтя метафори, а саме уявлення людини та її намагання визначити невідоме через відоме, відтворивши схожість рис. Так, для лінгвістики, психології та теорії пізнання було б надзвичайно цінним виявити закономірності переносу понять з однієї сфери в іншу, що відображалось б у зміні значення слів. Переноси не будуть лише однонаправленими, та все ж в одному напрямку вони будуть здійснюватися набагато частіше, ніж в іншому. Якщо розглядати відчуття слуху та інші відчуття, як наприклад смаку, дотику чи температурні відчуття, то перенос частіше буде здійснюватися від трьох останніх до першого, оскільки слух є більш складнішим явищем.

Першим спробував описати психічну природу метафоризації австрійський психолог і лінгвіст К. Бюлер. Він зазначав, що у сприйнятті ми відчуваємо подвійність сфер, відбувається немов би проникнення однієї сфери в іншу, яка зникає лише у випадку більшої вживаності таких утворень (за [Селіванова 2008]). За К. Бюлером, метафора ґрунтується на уподібненні гештальтів і синестезії.

Синестезією називають психологічне явище, яке позначає виникнення одного відчуття під впливом неспецифічного для нього подразника іншого. У мові це виявляється при застосуванні знаків одних відчуттів на позначення інших, наприклад соматичних щодо слухових, слухових щодо зорових, смакових щодо слухових. Дослідження показало, що якісні характеристики такого явища, як звук, не можуть бути обмежені тільки тими, які збігаються з акустичними категоріями, бо людина у відчуттях і, зокрема, у звуках, розрізняє значно більше властивостей, ніж ті, які відображені в її понятійній системі. Очевидно, у схрещуванні відчуттів можна побачити інтуїтивне прагнення розуму сприйняти світ не дискретно, як це робить наука, а синтетично, у його єдності, зв'язку і взаємозалежності елементів, з урахуванням різноманітних аналогій і тотожностей [Склярєвская 1989: 113]. Ще Аристотель відзначав таку природу метафоризації як перенесення з однієї сфери, зокрема тактильних відчуттів на іншу: встановлювався паралелізм між типами відчуттів, що сприймаються слухом, та якостями, що сприймаються органами дотику. Згідно цієї теорії ми виокремили фразеологічні одиниці з компонентом на позначення звучання, в яких відбувається перехід: **соматичних якостей щодо слухових**, наприклад, *blinder Allarm, blinder Lärm* (falscher Lärm); *blinder Schuß* (falscher Schuß); *jmdm. bläst der Wind scharf ins Gesicht* (jmd. hat eine schwere Zeit voller Widrigkeiten durchzusetzen); *es weht ein scharfer Wind* (die Zeiten sind rau, es geht ungemütlich zu); *eine scharfe Klinge schlagen* (in einer Auseinandersetzung, Diskussion ein gefährlicher, aggressiver Gegner sein); *gegen jmdn. scharf schießen* (jmdn. heftig kritisieren); **смакових якостей щодо слухових**: *süße Töne bekommt man auch satt*; за **параметричною ознакою щодо звуку**: *dicke Töne reden* (sich rühmen, große Worte reden); *dort herrschte gähnende Leere* (es ist niemand anwesend, nichts vorhanden).

Хоч явище синестезії досліджувалося здебільшого у прикметникових акустемах та, на нашу думку, асоціативні зв'язки можуть зближуватися й утворювати сталі словосполучення, і якщо виникає одна зі складових такого сполучення, вона може викликати й інші латентні складові асоціації. Ці зв'язки відображають суб'єктивне світобачення, світосприйняття, породжують нові значення компонентів фразеологічної одиниці, які за законом семантичного узгодження слугують мотивом для семантичного переосмислення та є основою для

об'єднання певних мовних одиниць у конкретну фразеологічну групу. Тому у нашому дослідженні прикметники чи дієприкметники, які виступають компонентами фразеологічних одиниць, що описують сприйняття звучання, застосовуються ще як перцепція смаку і перцепція тактильного та параметричного.

Метафора цікава ще тим, що створюючи нове знання, вона зіставляє різні сутності, пропускаючи їх через людину, зіставляє світ з людським масштабом знань і уявлень, з системою культурно-національних цінностей, тобто людина стає мірилом всіх речей.

Оскільки результати метафори ґрунтуються на асоціативних зв'язках людського досвіду, метафора за своєю природою антропометрична. Вона порівнює різні сутності, створюючи новий образ із редукованих прототипів, формуючи на його основі новий гносеологічний образ та синтезує в ньому ознаки гетерогенних сутностей, що становить характерну рису метафоризації та дозволяє отримати в результаті цього процесу зовсім нові смисли, відповідно й поняття, а на їх основі і значення. Роль антропоцентризму при метафоризації фразеологічних одиниць з компонентом на позначення звучання є дуже великою, оскільки за допомогою фразеологічних одиниць передаються звукові відчуття дійсності людини та позначаються її дії, стани, поведінка, властивості та ознаки.

Асоціативно-термінальна мотивація антропометричних зворотів застосовує у метафоричному перенесенні знаки інших сфер, які виступають допоміжними для сфери **Людина**:

I. Метафоричне перенесення із сфери музики:

- *in die Trompete stoßen* (prahlen, großsprecherisch sein) – вихвалитися чимось, хвалитися;
- *eine sanfte Flöte blasen* (sich über etwas vorsichtig äußern) – бути обережним в своїх висловлюваннях;
- *die erste Geige spielen* (die führende Rolle spielen, tonangebend sein) – грати першу скрипку, грати провідну роль, бути першим (у якій-н. справі);
- *andere /strengere Saiten aufziehen* (strenger vorgehen) – змінити тон, заговорити іншим тоном/стати суворішим, заговорити рішучішим тоном;
- *die Reklametrommel (für etw.) rühren/schlagen* ((für etw.) werben; Reklame machen) – робити чому-н. рекламу;
- *auf die Pauke hauen* (1. ausgelassen feiern; 2. angeben, großsprecherisch sein) – 1. здійснювати галас, робити тарарам; 2. хвалитися, вихвалитися.

У рамках даної донорської сфери можна виокремити такі групи:

а) фразеологічні одиниці із назвами **смичкових** інструментів: *die erste Geige spielen* (die führende Rolle spielen, tonangebend sein) – грати першу скрипку, грати провідну роль, бути першим (у якій-н. справі); б) фразеологічні одиниці з назвами **дерев'яних та мідних духових** інструментів: *nach jmds. Pfeife tanzen* (alles tun, was jmd. von einem verlangt, jmdm. gehorchen) – танцювати під чию-н. дудку; *in die Trompete stoßen* (prahlen, großsprecherisch sein) – вихвалитися чимось, хвалитися; *ins gleiche Horn blasen/ stoßen* (jmdn. in seiner Meinung unterstützen) – бути заодно з ким-н.; *jmdm. die Flötentöne beibringen* (jmdn. das richtige Benehmen, Ordnung lehren) – провчити, навчити розуму кого-небудь, уставити клепку кому небудь; в) фразеологізми з назвами **ударних** музичних інструментів: *in die Trompete stoßen* (prahlen, großsprecherisch sein) – вихвалитися чимось, хвалитися; *Tamtam schlagen* (viel Lärm um etwas machen) – 1. зчинити галас навколо чого-н., 2. зробити рекламу чому-небудь; *auf die Pauke hauen* (1. ausgelassen feiern; 2. angeben, großsprecherisch sein) – 1. здійснювати галас, робити тарарам; 2. хвалитися, вихвалитися; *mit dem Glockenschlag kommen* (sehr pünktlich, auf die Minute genau kommen) – прийти вчасно, хвилина в хвилину; г) фразеологічні одиниці, які включають в себе **основні елементи музики**: *den Ton angeben* (bestimmen, was geschieht) – задавати тон, вирішувати; д) фразеологічні одиниці, які включають в себе **виражальні засоби музики**: *immer die alte Weise herunterleien* (in Bezug auf einen Zustand, ein Verhalten, das man beanstandet sich nicht zum Besseren ändern, immer noch dasselbe sein) – усе своєї співати, усе те саме співати; е) фразеологічні одиниці, до складу яких входять **основні елементи звукоряду**: *eine andere Note anschlagen* (strenger werden) – змінити тон, ставати строгішим; е) фразеологізми, в склад яких входять **основні жанри музики**: *immer das gleiche Lied sein* (immer dasselbe sein) – бути завжди одним й тим самим.

II. Війна, військові дії, полювання як донорська зона:

- *eine gute Klinge schlagen* (1. gut fechten; 2. sich in einer Auseinandersetzung geschickt verhalten, sich entschieden für etwas einsetzen) – 1. добре фехтувати, бути добрим фехтувальником; 2. сміливо виступити на захист чого-н.;
- *mit Kanonen nach Spatzen schießen* (gegen etwas relativ Geringfügiges mit unverhältnismäßig harten Maßnahmen vorgehen) – стріляти по горобцях з гармати;
- *sein Pulver verschossen haben* (seine Möglichkeiten übereilt erschöpft haben) – вичерпати всі аргументи, всі можливості, всю силу;
- *mit dem Säbel rasseln* (mit heftiger Auseinandersetzung drohen) – брязкати зброєю, погрожувати, показувати свою силу;
- *jmdm. den Marsch blasen* (jmdn. gehörig zurechtweisen) – дати прочухана кому-н., показати кому-н. де раки зимують; вигнати з тріском кого-н.;

III. Релігійні уявлення як джерело асоціативно-термінальної мотивації:

- *bei Petrus anklopfen* (sterben) – померти;
- *die Engel im Himmel singen/peifen hören* (vor Schmerzen fast umkommen) – терпіти сильні болі;
- *Gott seis getrommelt und gepfiffen!* (Ausruf der Erleichterung) – слава Бору!

IV. Природні явища

- *ein Donnerwetter loslassen* (schimpfen, etw. scharf kritisieren, viel Lärm machen) – лаятися, виступити з гострою критикою, набобити багато шуму;
- *Das Eis knackt so lange, bis es bricht* (будь-якому терпінню приходить кінець).

У результаті проведеного дослідження можна виокремити ще другий тип метафоричного переносу:

Тварина – людина

Образні номінації, які пов'язані своїм походженням внаслідок спостереження над тваринами, займають значне місце в фразеологічній та лексичній системах мови. Вони дають метафоричну характеристику людині на основі уявлень про тварин: їх зовнішній вигляд, поведінку та манери. Ці уявлення виступають образно мотивувальною основою значення образних номінацій. Процеси зоометафоризації відбуваються тоді, коли найменуванню деякого елемента дійсності передують висновок судження про нього, яке ґрунтується на приписуванні йому певних властивостей та ознак тварин. Причиною виникнення зооморфізмів є асоціативний зв'язок, який встановлюється певним мовним колективом між уявленнями про тварин та уявленнями про типи людської особистості та моделі поведінки. Пропозиційні структури однієї сфери **тварина** стають постачальниками фразеологізмів метафоричної природи до іншої сфери **людина**: *Hunde, die bellen, beißen nicht* (wer laut schimpft, lässt es meist dabei bewenden; wer fürchterliche Drohungen ausstößt, macht sie gewöhnlich nicht wahr); *den Mond anbellern* (heftig schimpfen, ohne damit zu erreichen); *zum Quieken sein* (sehr komisch sein); *brüllen wie ein Stier* (lauthals schreien); *von Dummheit brummen* (sehr dumm sein); *zum Piepen sein* (sehr komisch, zum Lachen sein); *der Morgen kommt, auch wenn der Hahn nicht kräht; wie die Alten sungen, so zwitschern auch die Jungen; Hünner, die viel gackern, legen wenig Eier; wenn die Gänse schnattern, schweigt die Nachtigall; lass die Störche klappern, es ist ihr Gang.*

Метафоричний перенос тварина – людина ґрунтується на асоціативному зв'язку між рефлексивними звуками тварин (*bellen, brüllen, heulen, brummen, krähen, zwitschern, gackern, piepen, piepsen, quiäken, quietschen, schnattern, klappern*) та деякими акустичними параметрами людської мови. У фразеологічних зоонімах, які позначають звучання, один компонент, у переважній більшості (дієслово), є метафоричним асоціатором позначуваної структури знань. Характерна для дієслів чітка суб'єктивна співвіднесеність зберігається та імпліцитно виступає як допоміжний суб'єкт метафори, відсилаючи однозначно на творця звуку, що підсвідомо викликає у реципієнта зовсім визначене, типізоване уявлення якостей конкретної тварини. Як правило, із всієї різноманітності ознак, які могли б співвідноситися із вторинним денотатом, вибираються переважно негативні. Наприклад, дієслово *krähen* «каркати, кукурікати» в одному із вторинних позначень означає «фальшиво співати».

У традиційній фразеології лексеми, які позначають різні звуки називаються ономатопами. Основний параметр семантичної співвіднесеності ономатопа – можливість його співвіднесення з певним джерелом звуку, в даному випадку це тварини та птахи.

У широкому розумінні до звуконаслідувальних дієслів, тобто ономатопів відносять слова, в яких план вираження, тобто їх звукова оболонка так чи інакше мотивується звуками, які пов'язані з тим, що позначає той чи інший знак [Мечковская 2008: 36]. На думку Ш. Баллі, звуконаслідувальна лексика відноситься до абсолютно мотивованих слів, значення яких само по собі впливає із їхньої звукової форми. Тварини чи птахи видають членороздільні звуки, і людина, зображаючи їх, замінює їх звуками своєї мови [Баллі 2001: 144-147]. В. Гумбольдт у зв'язку з цим стверджує, що ні один грубий природний звук людина не приймає у свою мову, але створює йому подібний [Гумбольдт 2001: 302]. У древньої людини ономатопи піддавалися інтенсивній ідентифікації з метою їх семіотизації. Часто звучання було одним із можливих свідчень реальності фізичних об'єктів. Людина бачила в усьому природному зооморфне та антропоморфне та ототожнювала себе з природними явищами. Таке одухотворення природи зумовило створення народом певних міфів, легенд та сказань, що знайшло згодом своє яскраве вираження та закріпилося в фразеології кожного народу.

Третій тип метафоричного переносу – **побутоцентризм**, який виявляється у використанні предметів побуту. Якщо предмети побуту є найбільш вживаними в процесі життєдіяльності людини, тоді вони як знаки побутової сфери переінтерпретуються народом. Ця переінтерпретація характеризується уподібненням сценарію реципієнтної сфери до сценарію донорської. Серед донорських сфер можна виокремити такі, які постачають до фразеологічного фонду німецької мови знаки сценаріїв **лісництва**: *einen(ganzen) Wald absägen* (sehr laut schnarchen) – дуже голосно хропіти; *in dieselbe Kerbe hauen/schlagen* (die gleiche Auffassung vertreten und dadurch jmdn. unterstützen) – діяти заодно з ким-н., підтакувати, підспівувати кому-н., гнути ту саму лінію; **домашнього господарства**: *Porzellan zerschlagen* (durch ungeschicktes, unbedachtes Reden oder Handeln Schaden anrichten) – завдати шкоди через недоречні та необдумані поведінку чи розмову; *Krach im Hinterhaus*

(Streitigkeiten in der Nachbarschaft) – сварка із сусідами; *ein leerer Topf am meisten klappert, ein leerer Kopf am meisten plappert* – нерозумна людина найбільше теревенить.

Отже, метафоризація – це найпродуктивніший спосіб збагачення мови, тобто процес, який виражає і формує нові поняття та без якого неможливим є отримання нових знань. Вона розглядається як бачення одного об'єкта через інший і в цьому сенсі належить до одного із способів людини помічати та створювати подібність між складними мисленнєвими площинами, які в процесі пізнання співвідносяться через метафору з більш простими або конкретними площинами, наприклад: звуки, що видають люди співвідносяться із звуками тварин, а дії людини, її психологічна та інтелектуальна діяльність співвідносяться із звуками артефактів та інших предметів. Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні емотивного компонента досліджуваної фразеологічної мікросистеми.

Література

Апресян 1974: Апресян, Ю. Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. [Текст] / Ю.Д. Апресян. – М.: Наука, 1974. – 368с. – Библиогр.: с. 346-364. – 6000 экз.

Арутюнова 1990: Арутюнова, Н.Д. Метафора и дискурс [Текст] / Н.Д.Арутюнова // Теория метафоры.– М.: Прогресс,1990. – 512 с. – ISBN 5-01-001599-4.

Балли 1955: Балли, Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Е.В. Вентцель, Т.В. Вентцель (пер. с 3-го фр. изд.); Р.А. Будагов (ред., вступ.ст., примеч.). – М.: Издательство иностранной литературы, 1955. – 416 с. – Библиогр.: с. 400-403.

Балли 2001: Балли, Ш. Французская стилистика [Текст] / Ш. Балли. – Перевод с французского К.А. Долинина Изд. 2-ое, стереотипное. М.: УРСС, 2001. – 391 с. – Библиогр.: с. 386-390. – ISBN 966-8021-43-546.

Гумбольдт 2000: Гумбольдт, В. фон. Избранные труды по языкознанию: Пер. с нем./ Г.В. Рамишвили (ред. пер., предис.). – 2. изд. – М.: Прогресс, 2000. – 398 с. – (Филологи мира). – ISBN 5-01-004661 – X.

Єрмоленко 1999: Єрмоленко, С.Я. Нариси української словесності: Стилїстика та культура мови [Текст] / С.Я.Єрмоленко – К.: Довіра, 1999. – 431 с. – Бібліогр.: с. 400-403. – ISBN 966-5628-567

Мечковская 2008: Мечковская, Н.Б. Семиотика. Язык. Природа. Культура [Текст] / Н.Б. Мечковская. – М.: Академия, 2008. – 432 с. – Библиогр.: с. 429-430. – ISBN 5-88641-097-X.

Русанівський1988: Русанівський, В.М. Структура лексичної та граматичної семантики [Текст] / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні / В.М. Русанівський – К.: Наук. думка, 1988. – 240 с. – Бібліогр.: с. 235-239. – ISBN 5-12-000149-1.

Селіванова 2004: Селіванова, О.О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) [Текст]/ О.О Селіванова.: Монографія. – К.-Черкаси: Брама, 2004. – 276 с. – Бібліогр.: с. 250-270 – ISBN 966-8021-69-X.

Селіванова 2008: Селіванова, О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми [Текст] / О.О Селіванова: Підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с. – Бібліогр.: с.711. – ISBN 966-8791-16-9.

Скляревская 1989: Скляревская, Г.Н. Языковая метафора как объект лексикологии и лексикографии [Текст]: Дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.01. – Ленинград, 1989. – 430 с.

Телия 1996: Телия, В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты [Текст] / В.Н. Телия. – Москва: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 288 с. – Библиогр.: с. 272-284. – ISBN 5-88766-047-3.

Burger 1998: Burger, H. Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen [Text] / H. Burger. – Berlin: Erich Schmidt, 1998. – 226 S.

У статтє рассмотрено асоціації як основу создания слухового образа, на основани асоціативно-термінальної мотивації проанализировано метафору и синестезию, выделено основные сферы метафорического переноса асоціативно-термінальної мотивації фразеологізмів с компонентом на обозначение звучання.

Ключевые слова: асоціація, фразеологічна одиниця, метафора, синестезія, мотивованність.

The article deals with associations as the base of the formation of the phonation image on the basis of the associative and terminal motivation. The metaphor and synesthesia are analysed, the main spheres of metaphoric rendering are distinguished in the associative and terminal motivation of phraseological units with a component of a phonation symbol.

Key words: association, phraseological unit, metaphor, synesthesia, motivation.

Надійшла до редакції 19 січня 2010 року.